

Egy égető probléma: a hulladékok termikus megsemmisítésének kérdése az európai jogban

Baranyai Gábor

I. A FOGALMAK

- a hulladékgyazdálkodás fogalmi nómenklatúrája
 - hasznosítás
 - ártalmatlanítás
 - kezelés
 - újrahasználat
 - újrafeldolgozás
- az alapvető distinkció a
 - hasznosítás és az ártalmatlanítás között van

II. A HASZNOSÍTÁS – ÁRTALMATLANÍTÁS KÖZTI MEGKÜLÖNBÖZTETÉS JELENTŐSÉGE

- Az elkülönítés bizonyos esetekben teljesen mesterséges
 - Hasznosítás: 😊😊😊😊😊😊😊😊
 - Ártalmatlanítás: ☹️☹️☹️☹️☹️☹️☹️
- Uniós jogi jelentősége
 - Hulladék export-import: az ártalmatlanítási célú behozatal általános jelleggel korlátozható
 - A tagállamok és a gyártók meghatározott hasznosítási kötelezettségekkel bírnak (csomagolási hulladék, kiselejtezett járművek, elektronikai termékek)
 - Azaz: egy tevékenység besorolása eldöntheti egy-egy iparág sorsát

III. MI A BAJ AZ ÉGETÉSSEL?

- A probléma gyökere: Bázeli Egyezmény (1992) a veszélyes hulladékok nemzetközi forgalmáról
- Az Egyezmény IV. melléklete a hulladékgazdálkodási tevékenységeket D (disposal) és R (recovery) kód alatt
- D10 „hulladékégetés szárazföldön”, R1 „fűtőanyagként való felhasználás”
- Az uniós jogszabályok (75/442/EGK irányelv, 2006/12/EK irányelv) részletes iránymutatások nélkül átveszik ezt a besorolást
- Azaz: egy termikus megsemmisítési tevékenység egyszerre minősülhet hasznosításnak (☺) és ártalmatlanításnak is (☹)

IV. AZ EURÓPAI BÍRÓSÁG ESETJOGA

- C-6/00, Abfall Service AG (ASA) kontra Bundesminister für Umwelt, Jugend und Familie
- C-458/00, Bizottság kontra Luxembourg
- A Bíróság logikája:
 - Hasznosítás-ártalmatlanítás: a distinkció alapja, hogy milyen *elsődleges célt* szolgál?
 - Hasznosítás: elsődleges célja az, hogy „a hulladék hasznos célt szolgáljon annak révén, hogy olyan más anyagok helyébe lép, amelyeket ugyanarra a célra használtak volna, természeti erőforrásokat őrizvén így meg”

■ Égetés:

- a művelet *elsődleges célja* az, hogy levetővé tegye a hulladék energiahordozóként történő felhasználását;
- a műveletet olyan *körülmények* között folytatják le, melyek alapján megalapozottan hihető, hogy az energiatermelést folytat, így különösen
 - a megtermelt és visszanyert energia mennyisége nagyobb, mint az égetés során felhasznált energia;
 - az így keletkező többlet energia hő vagy elektromos energia formájában valóban felhasználásra kerül;
 - az égetésre kerülő hulladék többsége megsemmisül és a megtermelt energia többségét visszanyerik és felhasználják;
- a fenti körülmények meglétét, így elsősorban az energiahordozók kiváltásának célját a Bíróság szerint *az egyedi üzem szintjén* kell bizonyítani.

- Következmény:
 - Cementgyár: hasznosító mű
 - Erőműként üzemelő „dedikált” égetőmű: ártalmatlanító mű
- Eredmény:
 - Káosz
 - Politikai botrány

V. MEGOLDÁSI KÍSÉRLETEK: AZ ÚJ KERETIRÁNYELV (2008/98/EK)

- Elvi megoldások: Az új keretirányelv az alábbiak szerint határozza meg a „hasznosítás” és az „ártalmatlanítás” fogalmát:
- 3. cikk 15. pont: "**hasznosítás**": bármely művelet, amelynek fő *eredménye* az, hogy a hulladék hasznos célt szolgál annak révén, hogy olyan más anyagok helyébe lép, amelyeket egyébként valamely konkrét funkció betöltésére használtak volna, vagy amelynek eredményeként a hulladékot oly módon készítik elő, hogy az ezt a funkciót *akár az üzemben*, akár a *szélesebb körű gazdaságban* betölthesse. A II. melléklet tartalmazza a hasznosítási műveletek nem kimerítő listáját;
- 3. cikk 19. "ártalmatlanítás": minden olyan művelet, amely nem számít hasznosításnak, *még akkor is, ha a művelet másodlagos jelleggel anyag- vagy energiavisszanyerést eredményez*. Az I. melléklet tartalmazza az ártalmatlanítási műveletek nem kimerítő listáját.

■ Gyakorlati megoldások:

- a települési hulladékégetők helyzete R1 kód: konkrétan meghatározott energiahatékonysági paraméterek mellett: hasznosítás, egyébként ártalmatlanítás
- a veszélyes hulladék égetők helyzete: nincs speciális szabály, elvben nem kizárt a hasznosításnak minősítés

VI. A VESZÉLYES HULLADÉKÉGETÉS BESOROLÁSA AZ ÚJ KERETIRÁNYELV ALAPJÁN

- Jogalkalmazói bűvészkedés: mit kell alkalmazni?
 - Az új irányelv általános rendelkezéseit
 - A bírói esetjog azon elemeit, amelyeket nem ír felül az irányelv
- Azaz
 - az égetés *fő eredménye* az, hogy kiváltja primer energiahordozók használatát, vagy az üzem szintjén vagy a szélesebb gazdaságban;
 - az *energia visszanyerésre kerül*, de a visszanyerés nem másodlagos jellegű;
 - az égetés *nagyfokú energiahatékonyság* mellett valósul meg, így különösen:
 - a megtermelt és visszanyert energia mennyisége nagyobb, mint az égetés során felhasznált energia;
 - az így keletkező többlet energia hő vagy elektromos energia formájában valóban felhasználásra kerül;
 - az égetésre kerülő hulladék többsége megsemmisül és a megtermelt energia többségét visszanyerik és felhasználják.

VII. AZ IDŐBENI HATÁLY

- az irányelv 2008. november 19-én lépett hatályba
- az uniós hatálybalépéssel az irányelv egyidejűleg ez felülírta a bírói esetjog egy részét
- mivel a kérdéses elhatárolások az esetjog alapján döntendők el, ezért a transzpozíciós határidő (2010. december 12.) közömbös!!!